

általános
irodalomtudományi
kutatócsoport

Programvezető

Prof. Dr. Kulcsár Szabó Ernő, az MTA rendes tagja

Eötvös Loránd Tudományegyetem | Összehasonlító Irodalom- és Kultúratudományi Tanszék | 1088 Bp. Múzeum krt. 4/a | www.oitk.hu

Filológia

interpretáció

médiatörténet

„A filológia mint kultúrtechnika”

MTA TKI projekt konferenciája

2007. november 22–24.

ELTE BTK

Magyar Irodalom- és Kultúratudományi Intézet

1088 Bp., Múzeum krt. 4/a

A/329 (Horváth János-terem)

November 22., csütörtök

920–940 **Kulcsár Szabó Ernő**

Szövegtudomány-e még a filológia? A materiális fordulat és az irodalomtudomány kérdésvonalainak változása

Amilyen ritka, tudománytörténetileg talán éppoly ambivalens az a körülmény, ha egy születő diszciplína identitása felől már előbb döntés esik egy másik szaktudományban. Márpedig a történeti diszciplínaként létesülő irodalomtudomány sorsa szempontjából döntőnek bizonyult az a Kant nevéhez kötődő fordulat, amely – az esztétikai tapasztalat szubjektívizálása révén – úgy függetlenítette az esztétikai tudatot, hogy az tisztán esztétikailag tekintse és ítélhesse meg a létező dolgok bármelyikét. Ennek az abszolút „felhatalmazásnak” alighanem az volt a legkérdésesebb művészettudományi következménye, hogy az *aiszthészisz* eseményét (tehát magát az esztétikai tapasztalatot) közel másfél évszázadra – sőt, a művészeti közfelfogásban lényegében máig – megfosztotta attól, hogy a tiszta gondolathoz hasonló igazságérvényre tarthasson számot. Vagyis, ha lehet ilyet mondani, a 19. század közepén megszülető irodalomtudomány így már azelőtt elvesztette keletkezésének szemantikai „ártatlanságát”, mielőtt módja lett volna saját eredetének speciális, szakágazati megokolására. A Kant bevezette fordulat hatástörténete ugyanis olyan sebességgel vette kezdetét, hogy a klasszikus irodalomtudományi historizmusnak szinte semmi esélye nem volt saját lényege származásának hatékony szakmai reflexiójára. Olyanra legalábbis semmiképpen, amely fölvehette volna a versenyt a filozófiai esztétika ítéletének nehézkedésével. Hegel esztétikai előadásai a művészetet ekkorra már olyan hatásosan helyezték el az érzékelés, az *aiszthészisz* mediális „anyagszerűségének”, illetve a megértés (az „igazság”) immateriális történésének koordinátái között, hogy úgyszólván indoklásra is alig szorult, hogy az önmaga felől korlátozott, mert érzék(let)ekhez kötött művészet miért is nem „számít ama legmagasabb rendű módnak, amelyben egzisztenciára tesz szert az igazság”.

940–1000 **Kecskeméti Gábor**

A konstitutív filológia a kora újkorban (Diszciplináris intézményesülés, műnemelméleti interpretáció, funkcionális paradigmaképzés)

A szövegmédia interpretációjával foglalkozó kora újkor filológia reprodukcióként való önértését a gyakorlatban kezdettől fogva az interpretáció fenomenológiájának konstituálása kísérte. A felgyülemelő diszciplináris készlet a 16. században vált ontológiai tétű reflexió tárgyává. A reformáció hermeneutái a szemléletől függetlenül megértendő statikus történeti igazság helyébe az involváltság összetevői iránti figyelmet állították.

Tételezésük szorosan összefüggött a kizárólag mediáltságában elérhető igazság feltételezésével és a történő létmegértésnek tulajdonított dinamikus szereppel. A filológiai reflexió egy retorikai válfaja, a műnemelméleti interpretáció rövidesen az applikatív létmegértés egészére kiterjesztett funkcionális paradigmákat konstitúált.

1000–1020 **Bene Sándor**

Filológia, írástörténet, régi magyar irodalom

Az előadás Kecskeméti Gábor referátumához kapcsolódva tárgyalja filológia, írástörténet és a régi magyar irodalom további összefüggéseit.

1120–1140 **Déri Balázs**

Prudentius útja a kánonba

A kora 5. századi keresztény Prudentius a középkor legolvasottabb költője, az antik költők közül (Horatiust is messze megelőzve) tőle maradt fenn a legtöbb kézirat. A reneszánsz humanizmus sem kezdte ki rangját. A meghatározó római irodalomtörténeti összefoglalások a 20. század elején azonban tökéletesen elvitták tőle a klasszicitást, amely a klasszika-filológiai értékítélet szerint a kánonon kívülre rekesztést jelenti. Az előadás annak az útnak a legfontosabb állomásait mutatja be, amelyen a század végére a meghatározó irodalomtörténet-írás (von Albrecht) a Horatiusé mellé állítja Prudentius líráját. Milyen értelemben volt része a filológiának ebben a meglepő kánonmódosulásban? Volt-e szerepe a kortárs irodalomértésnek? S ha nem, akkor az előbbi (megkésett) folyamat milyen megerősítésre szorul az utóbbi részéről?

1140–1200 **Acél Zsolt**

Szó és írás a római költészetben

A modern irodalomelméleti és narratológiai irányzatok előszeretettel hivatkoznak ókori irodalmi alkotásokra és elméleti szövegekre mint olyanokra, amelyekből kitűnik a befogadói szerep fontossága. A befogadás ugyan mind az ókor, mind a kortárs irodalomértés számára kulcsfontosságú, azonban az újkori és antik szövegekben a hasonló fogalmak gyakran más értelmet takarnak. Az antikvitás a mű mágikus, megszólító hatására helyezte a hangsúlyt, míg a modernség a befogadásra, amely a szövegértelem minél teljesebb megragadására törekszik. A *mimesis* hellenista fogalomtörténete is a befogadói szerep fontosságát emeli ki. Éppen ezért föl kell tenni a kérdést, hogy az ókori művek hallgatót vagy olvasót feltételeznek-e, szóbeliségre vagy írásbeliségre építenek-e? A vizsgálat tárgyául választott Augustus kori költészet esetében azt láthatjuk, hogy ugyan – az elégia és a költői levelek kivételével – az alkotások írásos szöveggé tárulnak fel igazán, mégis szóbeliként

November 22., csütörtök

határozzák meg önmagukat, és a befogadást egyidejű hallgatásnak írják le. Mindez az ókori retorikaelméletből jobban is érthető: a *dissimulatio artis* szónoklattani elméletének megfelelően minden írásos fogalmazásnak el kell rejtenie saját írásjellegét, és a szóbeliségben kell fölloldódnia, a rögtönzött beszéd könnyedségét kell megteremtenie. A lejegyzett szöveg látszólag másodlagos a szóhoz képest. Másrészt azonban az írás megjelenésével az írásos kidolgozottság jelenti a tökéletesség mércéjét. A műgond igényét hangoztató írásos kultúrában a szóbeliség csak másodlagos lehet. Augustus korának költészete is ugyanerre a feszültségre épít: a szövegek csak az írott kultúrában járatos olvasó előtt tárulkoznak fel, miközben ugyanezen művek a szóbeliség és az egyidejű isteni ihlet archaikus látszatát igyekeznek megteremteni. A korabeli költői felolvasás gyakorlata, amely kulcsfontosságú a művek értéséhez, nem az oralitás, hanem az írásbeliség hagyományába tartozik. A művek megfelelnek a könyvtárak világában járatos olvasó igényeinek, ugyanakkor eljátszanak az istentől érintett élőbeszéd helyzetével.

12⁰⁰–12²⁰ **Simon Attila**

Az antikvitás érzéki hagyományja (Kerényi Károlyról)

Kerényi Károly 1934-ben a *Válasz* című folyóiratban *Ókortudomány* címmel közölt esszét. Az írás abba a reflexiós közegbe illeszkedik, mely a húszas-harmincas évek fordulóján a magyar klasszika-filológia helyzetét, értelmét, célját és lehetőségeit firtató kérdések köré szerveződött. (Moravcsik, Marót, maga Kerényi is több más írásban stb.) Ebben az esszéjében Kerényi a „testtelen” hagyományt vizsgáló szellemtörténeti módszer egyfajta kiigazításaként (ellenpontjaként? korrelátumaként?) az „ókor (...) érzéki hagyományához” való visszatérést sürgeti. Előadásomban azt vizsgálom, mit kell értenünk az esszé kontextusában ezen az „érezéki hagyományon”, milyen módszerrel „térhetünk vissza” hozzá (már ha egyáltalán...), s egyetlen konkrét példán, Kerényinek az írásról, könyvről alkotott gondolatai kapcsán azt is megpróbálom bemutatni, milyen vonatkozásokban lehet termékeny ez a megközelítés.

12²⁰–12⁴⁰ **Tamás Ábel**

Az olvasás veszélyei és a filológia oltalma

Előadásomban, kapcsolódva a klasszika-filológia archeológiájára, ezen belül a tudományos kommentár műfajának eredetére és mibenlétére irányuló kortárs vizsgálódásokhoz, egy esettanulmány keretében azt vizsgálom, miképpen igyekszik a tudományos kommentár az irodalmi szöveget, pontosabban a szöveg olvasóját és az olvasás folyamatát mintegy

megóvni az olvasás veszélyeitől: vagyis azoktól a textuális feszültségektől, amelyek kikezdek a szöveg koherenciáját, autonómiáját és stabilitását, s amelyeket a hagyományos filológiai olvasat sokszor nemlétezőnek szeretne tekinteni. Ovidius *Metamorphoses*-ének egy részletét, illetve Franz Bömer kommentárját (ad loc.) elemezve ennek az oltalmazó retorikának az eszköztárát vizsgálom, nem megfeledkezve a téma elméleti és történeti összefüggéseiről.

15⁴⁰–16⁰⁰ **Hárs Endre**

Herder tapogatódzik. A Plastik és a tapasztalás határai

Locke, Buffon, Condillac és Diderot nyomdokain Herder is ugyancsak sok figyelmet szentelt az érzékek működésének. Az érzékek vizsgálata és összevetése olyan területnek mutatkozott számára, amelyen különösen gyümölcsözően forgathatók egymásba antropológia és esztétika kérdéskérdései. *Plastik* című munkájában illetve az azt környező írásokban Herder a tapintás feltárásával olyan esztétikai tapasztalat megragadására tett kísérletet, amely mindmáig a határosság izgalmát, s egyben a tapasztalat közvetíthetőségének, a közvefíthettség kommunikálhatóságának kihívását rejti magában. A tapintás médiumaként szolgáló kéz a herderi műben egyszerre hordozza magában a semmiből teremtetés („a Természet teremtő kezétől” eredeztetett) adományát és a radikális semmibe nyúlás (a szép és a csúnya kitapintásának, egzisztenciális rettenetének) adottságát. A kézről való feljegyzések az esztétikai tapasztalat megragadásának, a herderi nyelv hihetetlen intenzitásának köszönhetően egyúttal a feljegyző kéz munkájaként is inszcenírozódnak.

16⁰⁰–16²⁰ **Laczházi Gyula**

Az anamorfozisz a kora újkori magyar irodalomban

Mint az jól ismert, Lacan Hans Holbeinnek *A küldötték* című anamorfikus reneszánsz festményét elemezve vezette be a tekintet fogalmát, amely nagy visszhangot váltott ki az újabb irodalom- és médiatudományban. Itt most komolyan véve Lacan elemzésének történeti vonatkozásait, azt a kérdést teszem fel, vajon a kora újkori irodalom-történet szempontjából kamatoztatható-e elmélete vagy annak egyes elemei. 17. századi magyar költői művek mellett a kora újkori vizuális kultúra egyes kérdései is szóba kerülnek.

November 23., péntek

900_920 **Horváth Iván**

Gutenberg szövegkiadói eljárása

0. Az anyagelvű (genetikus) és az eszményítő kézirat-, illetve szövegkiadás. A szöveg többszörös mivolta. Az „új filológia”: mindkét irány.

1. álláspont: nem a szöveget, hanem a kéziratot adjuk ki.

2. álláspont: a szöveg eszményi. A kézirat: jelek és zaj.

3. Gutenberg találmányának és leghíresebb nyomtatványának értelmezése a főnti álláspontok szempontjából. Alkalmazás: csupán tekintélyi érv-e, ha Gutenbergre hallgatunk anyagelvűek és eszményítők mai eszmecseréjében?

920_940 **Kovács Béla Lóránt**

Salgáné Dr. Medveczki Marianna

Metanyelv és filológia

Hogyan lehet leírni a kapcsolatot egy irodalmi mű és annak különböző anyagi értelemben vett hordozói között? Az előadás erre a kérdésre a könyvtár- és információtudomány segítségével kíván választ találni. A dokumentumok leírásánál különböző metanyelvi adatok szolgálhatnak támpontul a könyvtárosoknak. Ezek az adatok dokumentum, mű és információ hármásának viszonyát hivatottak tisztázni, többnyire úgy, hogy a dokumentumból kiindulva próbálják leírni a mű adatait. A különféle új anyagi jellegű hordozók megjelenése azonban szükségessé tette azt is, hogy a mű eltérő változataiban található információk is összevethetőek legyenek. Ezek a metanyelvi adatok információval szolgálhatnak a dokumentumokkal kapcsolatban is, és lehetővé teszik, hogy újragondoljuk ezek egymáshoz fűződő viszonyát. Anyagi hordozó és tartalma között így jól meghatározott kapcsolat mutatható ki, ami lehetővé teszi a filológusok számára a vizsgálódásokat.

940_1000 **Bárczi Ildikó**

A hipertextualitás mint a késő középkori prédikációs hagyomány működésekének kulcsa

A hipertext létezési módjának, tulajdonságainak mondhatni tökéletes párhuzamát ismerhetjük fel a hagyományosan közös, keresztény közvetítésű, az antik hagyomány egy részét is bizonyos jellemző kiválasztódás következményeként felölelő európai verbális tudásanyag egyik bázisának, a többszörös kompiláció módszerével megalkotott késő középkori prédikációs

segédkönyveknek a létrejöttét és létmódját vizsgálva. A szinoptikus inveniálás eszköze, vagy legalábbis szimbóluma, modellje a könyvkerék, melynek használati szabályai – lehetőségei és korlátjai a közvefítendő tudás elérésében – meglepően pontosan megfeleltethetők a hipertext jellemzőinek. Minthogy néhány prédikációgyűjtemény ma is beletartozik klasszikus irodalmunk kánonjába (Temesvári Pelbárt, a Karthauzi Névtelen, Pázmány Péter stb.), e szövegek tudományos igényű kiadása régóta vitathatatlanul közös érdeknek tűnik. E szövegtípushoz képest azonban a hagyományos szövegkritikai módszerek alkalmazása tévútnak bizonyulhat! A prédikációs segédkönyvek, az úgynevezett beszédminta-gyűjtemények úgy tekintendők, mint a kompiláció folyamatának pillanatnyi megállói; ezzel a ténnyel szembenézve kell keresnünk és vázolnunk az organikus szövegprezentáció eszközszerét.

1100_1120 **Kabdebő Lóránt**

Szabó Lőrinc 1953-as szonettjeinek poétikai és filológiai szembenállása

Az előadás témája a szonettciklus *Vers és valóság*beli magyarázata (Vita Nuova-szerű általánosítás, csak poétikai összegzése az élettapasztalatoknak) és a filológia által bizonyított személyes vonatkozottsága közötti kapcsolat. Bemutatásra kerül egy 1957. januári versfogalmazvány is, amely éppen ezt a kettősséget igyekszik feloldani.

1120_1140 **Bartal Mária**

Weöres Sándor irodalomtörténete. A Három veréb hat szemmel magyarázó jegyzeteiről

A magyar költészet „rejtett értékeiből és furcsaságaiból” Weöres Sándor által összeállított *Három veréb hat szemmel* című antológia magyarázó jegyzetel, bevezető és lezáró tanulmányai, valamint az irodalomtörténet-írás műfaji konvencióira építő kötetszerkezete révén kánonalakító szándékkal kísérli meg egységes korpuszként felmutatni négy évszázad irodalmi terméséből készült válogatását. Előadásomban a kötet szöveg- és esztétikumfogalmát, az antológia szövegkiadási gyakorlatát és mintaszerű olvasatot felkínáló kommentárjait mint kanonizációs jelenségeket teszem vizsgálat tárgyává.

November 23., péntek

11⁴⁰–12⁰⁰ **Schiller Erzsébet**

Esti Kornél magára talál

Nem tudjuk pontosan – minden önellentmondást kizárva – megmondani, hogy milyen is Esti Kornél, egyet viszont tudunk: nem mindig olyan volt, amilyennek az *Esti Kornél* kötet rögzítette. Esti nevét 1925-ben írja le először Kosztolányi, a róla szóló novellákból összeállított kötet pedig 1933-ban jelenik meg. Az előadás a szövegekben – így Esti Kornél jellemében, életrajzában – ez alatt a 7-8 év alatt bekövetkezett változásokról számol be.

14⁴⁰–15⁰⁰ **Fehér M. István**

Szövegkritika, kiadástörténet, interpretáció. A történeti-kritikai, illetve az életmű-kiadások filológiai-hermeneutikai problémái

A hagyományos (pozitivist) felfogás szerint a tudományos munka sorrendje úgy alakul, hogy először megállapítjuk a szöveget, a fennmaradt vagy felkutatott szövegváltozatokat kritikailag összevetjük, majd egy lehetőleg végleges, kanonikus változatot hozunk létre vagy rekonstruálunk (filológia), s azt követi azután az interpretáció (hermeneutika). Ebben a felfogásban a filológia megelőzi a hermeneutikát, s jól láthatóan elválik tőle. Ez a séma jelentős gondolkodói életművek (történeti-kritikai) kiadásának sajtó alá rendezésekor számos esetben csődöt mond. Hegel esetében pl. úgy tűnik, fordítva volt: a mai Hegel-kutatás mértékadó nézete szerint a Hegel-tanítványok saját Hegel-képük (Hegel-interpretációjuk) alapján szerkesztették meg és adták ki a szövegeket. Szövegkritika és interpretáció viszonyát az előadásban esettanulmányok tükrében szeretném vizsgálni, a jelentős gondolkodói életmű-kiadások közül elsősorban a Hegel- és Heidegger-kiadás tanulságai alapján (kitekintéssel Kantra, Fichtére, Schellingre és Gadamerre).

15⁰⁰–15²⁰ **Kulcsár-Szabó Zoltán**

Filológia az irodalom előtt?

Az előadás arra a kérdésre keresi a választ, milyen feltevések határozzák meg az alapvető filológiai gyakorlatok (elsősorban a – kritikai – szövegkiadás) irodalomfogalmát. Ehhez néhány, többé-kevésbé kortárs filológia-meghatározásból nyer kiindulópontokat, majd az elsődleges szöveg-kommentár-viszony problémáját igyekszik körüljárni (s egyben azt a kérdést, hogyan boldogul az irodalomtudomány azzal a kulturális szükséglettel, amely szövegek változatlan

alakban történő archiválásának gyakorlata mögött sejtendő). A probléma két aspektusa kerül előtérbe irodalomtörténeti példák rövid ismertetésének segítségével: egyrészt az a kérdés, hogy mi a szerepe nevezett distinkciónak a publikáció melletti vagy elleni döntések meghozatalában, másrészt a kommentár lehetséges funkciója az irodalmi szöveg önazonosságának megállapításában.

15²⁰–15⁴⁰ **Molnár Gábor Tamás**

Filológia és pedagógia az amerikai dekonstrukcióban

Előadásom Paul de Man néhány híres megjegyzéséből kiindulva vizsgálja a filológia és az olvasás közötti összefüggések mibenlétét, valamint azt a korántsem egyértelmű és ellentmondásmentes viszonyt, amely az elméletileg pontos olvasás követelménye és a taníthatóság igénye között fennáll. Minderre abból az előfeltevésből kiindulva vállalkozom, hogy az eltérő impulzusok konfliktusos jellege nem gátja, hanem inkább előmozdítója az irodalompedagógiáról való gondolkodás megújításának.

November 24., szombat

9⁰⁰–9²⁰ **Tverdota György**

„K betűkkel szól keményen”

A felszólalás József Attila értekező művei új, kritikai igényű kiadása készítése kapcsán tárgyalja a textológiai és filológiai munka néhány kérdését. Az új kiadás nem egyszerűen az eddiginél megbízhatóbban, pontosabban rendezi el és teszi hozzáférhetővé József Attila értekező prózai örökségét, hanem túlzás nélkül gyökeresen megújítja a gondolkodó József Attiláról alkotott képet. A megújításnak legalább három különböző mozgató rugója van. Az egyik merőben külső tényező, a szerencse okozta fordulat: a nyolcvanas években nagy számú, eddig részben teljesen ismeretlen, részben félig ismert kézirat került elő a hagyatékból, aminek feldolgozása messzemenő következményekkel járt a költő gondolkodói életműve értelmezésére nézve. A másik tényező olyan perdöntő textológiai bizonyítékok felfedezése, amelyek alapján a korábban közzétett írások kronológiája teljes mértékben átrendeződött. A régi, tévesnek bizonyult időrendre támaszkodó megállapítások jelentős hányada elveszítette létjogosultságát. A harmadik tényező eszmetörténeti jellegű. Bebizonyosodott, hogy gyökeresen új eszmetörténeti kontextusban kell értelmeznünk József Attila írásainak jelentős hányadát. A felszólalás e három szempont figyelembevételével ad képet a jelenleg is folyó munkálatokról.

9²⁰–9⁴⁰ **Hansági Ágnes**

Regényfilológia = könyvfilológia

Jókai ötvenes években megjelent regényei és működése a *Pesti Naplónál* a szövegek mai olvasóját nem csak a tárcaregény műfaji/mediális sajátosságaival konfrontálja. A 19. században Európában rendkívül népszerű tárcaregény nem csupán a serialitás szerepére, a folytatásos közlés esztétikai potenciáljára hívja fel a figyelmet, hanem arra a nehezen feloldható ellentmondásra is, hogy a regények könyv formájában történő kiadása, miközben a szövegek hozzáférése szempontjából elengedhetetlen feladatot teljesít, megfosztja a regényeket attól a heterogén szövegkontextustól és szabályozott befogadási ritmustól, amely az eredeti megjelenés esetében az irodalmi kommunikációnak bizonyosan lényegi elemét alkotta. A kritikai kiadás szabályzata és filozófiája nem különben a regénnyel mint speciálisan a könyv médiumához kötött szövegtípussal számol. Az előadás arra keresi a választ, hogy a hálózati kiadások filológiája vagy az „új filológia” kínálnak-e valamilyen lehetőséget a fenti ellentmondás feloldására.

9⁴⁰–10⁰⁰ **Bónus Tibor**

Proust a filológiáról és a Proust-filológia

Proust regénye, az *A la recherche du temps perdu* – mint arra már több jelentős olvasata is rámutatott – nagyon különféle tematikus alakzatai révén (is) saját olvashatóságáról, sőt az olvasás mibenlétéről „szól”, egész pontosan ezt az önreflexiók mozgást viszi színre

felettébb változatosan és gazdagon. E rövid előadásban ezekből a jelentéslehetőségekből szeretnék felvillantani néhányat. Elsősorban az olvasás azon aspektusaira vonatkozókat, amelyek egyfelől annak érzéki eseményszerűsége, külsődleges feltételei és körülményei, másfelől pedig az értelemképzés (belső) szellemi-imaginárius mozzanata közötti relációkat, s így a szöveg identitásának problémáit érintik. Továbbá azokat a viszonyokat, amelyek – az előbbi problematikával szoros összefüggésben – a szerzői életrajz és az irodalmi fikció közötti kapcsolatokat gondoltatják újra a regény olvasása során. Mindeközben éppúgy megpróbálok kitérni Proust kritikai munkáira, ahogy a regény kiadásának filológiai nehézségeit, kérdéseit is igyekszem bevonni az érvelésbe.

11⁰⁰–11²⁰ **Vaderna Gábor**

A filológia mindennapjai – a mindennapok filológiája

Előadásomban arra a kérdésre keresem a választ, hogy az ún. kultúratudományi fordulatot követően megszülető új historiográfiai irányzatok milyen hatást gyakoroltak, gyakorolnak a filológiai kutatásokra, tehát arra a kérdésre, hogy a kultúra fogalmának mind szélesebb társadalomtudományi használata milyen változásokat eredményez a hagyományos esztétikai-irodalomtudományos kutatásokban. Egy 19. század eleji példán keresztül azt szeretném bemutatni, hogy a mindennapok történelme („Alltagsgeschichte”) miképpen egyeztethető össze a hagyományos filológiai munkával.

11²⁰–11⁴⁰ **Bednancs Gábor**

A kultúra evolúciója. Czóbel István „korszerűtlen” kultúrtörténete

Czóbel István a Justh Zsigmond-féle kör egyik tagja volt, Czóbel Minka bátyja. Munkássága vakfolt a magyar szellemi történetben, amit csak egyfelől magyaráz, hogy négykötetes kultúragenezise német nyelven jelent meg a 20. század első éveiben. Előadásomban a visszhangtalanság lehetséges magyarázatai mellett arra keresem a választ, hogy e „megkésett” munka miként vált korszerűtlenné a magyarországi gondolkodás számára.

11⁴⁰–12⁰⁰ **Kelemen Pál**

Publikum és történelem

Az előadás a modern filológiák és az irodalomtörténet-írás viszonyát vizsgálja a 20. század első felében. Az építkezés és gyűjtés metaforáinak jelentésmezőiből kiindulva olyan alapfogalmak együttállásait bemutatva kíván eljutni a különböző filológiai koncepciók mögött húzódó történelemfelfogásokhoz, mint ismeret-rendszer-történelem vagy mű–publikum–szerző. A bemutatás különösen arra összpontosít, milyen funkciót tölt be a publikum a különböző történelemszemléleti előfeltevésekben, hogyan befolyásolja ez a különböző szövegfogalmakat, és hogyan érhető tetten ez a funkció a különböző értelmező eljárásokban.